

підприємств основної ланки, систематично постачали їм необхідний інструментарій економічного управління, надавали методичну і консультативну допомогу. Потрібна структурізована служба фінансового менеджменту, яка б керувала процесами фінансування підприємницької діяльності, виробляла стратегію і тактику фінансового забезпечення господарської діяльності. Першочерговим завданням фінансового менеджменту має бути забезпечення фінансової стабільності суб'єктів господарювання шляхом максимального використання внутрішніх важелів ресурсного забезпечення кругообороту виробничих фондів та ефективного витрачання капіталу. Це дасть змогу уникнути деформації структури активів, нерационального розміщення і непродуктивного використання власного капіталу.

Підсумовуючи вищесказане, слід зазначити, що оптимізація структури активів відповідно до визначених можливостей розвитку, раціональне розміщення власного капіталу в активах, створення структурізованого апарату управління фінансами в споживчій кооперації прискорять процес фінансової стабілізації. При спільних діях господарюючих суб'єктів основної ланки й споживспілок на засадах взаємопідтримки споживча кооперація зможе розширити свій сегмент на ринку товарів і послуг.

1. Бланк И.А. Управление формированием капитала. К., 2000. 2. Бланк И.А. Управление использованием капитала. К., 2000. 3. Ван Хорн Дж.К. Основы управления финансами: Пер. с англ. М., 1997. 4. Крамаренко Г.О. Финансовый анализ і планування. К., 2003. 5. Туган-Барановський М.І. Політична економія. Курс популярний. 1994. 6. Уолш Кяран. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства: Пер. з англ. К., 2001. 7. Центральна спілка споживчих товариств України. Основні показники господарсько-фінансової діяльності підприємств і організацій Укоопспілки за 1995–2002 рр. 8. Центральна спілка споживчих товариств України. Консолідована фінансова звітність за 1995–2002 рр. за станом на 31.12.2002 р.

УДК 303.101.54:336.711

О.І. Копилюк, У.М. Верхола

ЦІЛІ СУЧАСНОЇ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ОСНОВНІ ЗАСАДИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Розглядаються суть, стратегічні, поточні й тактичні цілі сучасної грошово-кредитної політики, інструменти її реалізації, основні показники, що характеризують монетарне забезпечення розвитку економіки України. Пропонуються шляхи удосконалення механізму реалізації грошово-кредитної політики.

Рассматриваются сущность, стратегические, поточные и тактические цели современной денежно-кредитной политики, инструменты её реализации, основные показатели, характеризующие монетарное обеспечение развития экономики Украины. Предлагаются пути усовершенствования механизма реализации денежно-кредитной политики.

Грошово-кредитна політика є важливою складовою загальноекономічної політики держави (нарівні з бюджетною, фіскальною, зовнішньоторговельною, структурною) і визначається пріоритетами її соціально-економічного розвитку. Основне завдання її – забезпечення внутрішньої та зовнішньої стабільності національної валюти й сприяння процесам економічного зростання. “Найважливішим завданням центрального банку – основного державного інституту з реалізації грошово-кредитної політики є забезпечення безінфляційного грошового обігу, адже саме подолання інфляції в умовах перехідного періоду слід вважати основним чинником формування належних умов для забезпечення успішного перебігу всіх ринкових перетворень” [1].

Проблема функціонування центральних банків і здійснення монетарної політики широко досліджена у світовій та вітчизняній літературі, що відображає принципове значення монетарного фактора в макроекономічній стабільності й підтриманні сталих темпів економічного зростання. Проте, як зазначають вітчизняні науковці [2], Україна, пройшовши етапи валютно-курсowego плавання і різного роду режимів фіксації курсів, у питанні вибору подальшої грошово-кредитної стратегії, по суті, зайшла в глухий кут: триває лише полеміка навколо оптимального валютного курсу, але чіткої монетарної стратегії в умовах економічного зростання досі не запропоновано.

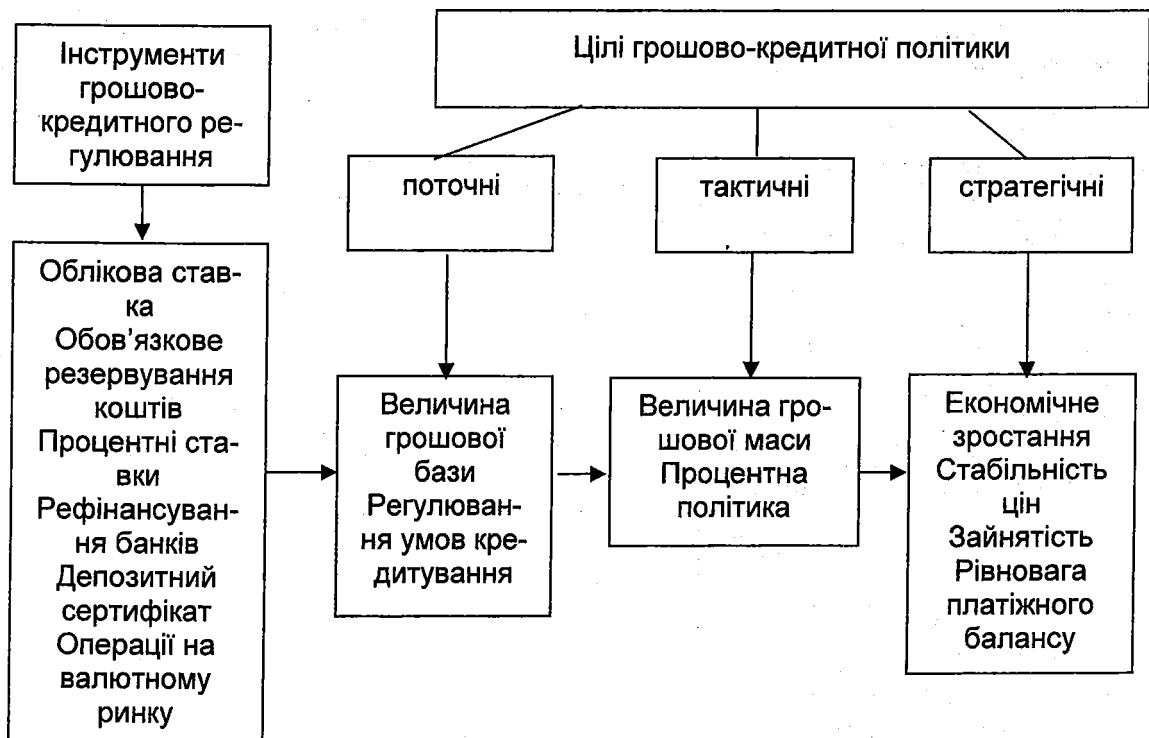
Перед банківською системою поставлено нові складні завдання, особливо в сфері інвестиційного забезпечення економічного зростання.

Метою нашого дослідження є оцінка цілей, основних засад та інструментів реалізації грошово-кредитної політики, її впливу на економічне зростання в Україні.

Політика Національного банку України (далі НБУ) упродовж 2000–2002 рр., яку фахівці називають монетарною політикою стабілізаційного типу, спрямована на підтримання купівельної спроможності гривні, усталення фінансових ринків і розвиток банківської системи, на стійке зростання реальних грошей в економіці і поступове відновлення процесу ремонетизації [3, 4]. Забезпечуючи передавальний механізм грошово-кредитного регулювання, вона, у кінцевому підсумку, стимулює розвиток реального сектора економіки.

Обґрунтованість грошово-кредитної політики зумовлюється в значній мірі узгодженістю двох методологічних підсистем (визначальних елементів механізму монетарної трансмісії): вибору, встановлення та досягнення цілей монетарної політики; інструментарію, за допомогою якого досягаються поставлені грошово-політичні цілі. Перша з цих визначає внутрішній зміст макроекономічних заходів держави й основні макроекономічні завдання центрального банку. Друга забезпечує їх успішну реалізацію, а відтак вимагає систематичного та комплексного вивчення, аналізу й оцінки впливу кожного інструмента монетарної політики на величини грошового сектора економіки і макроекономічні показники загалом, а також визначення доцільності та значимості згаданих інструментів відносно реальних умов розвитку грошово-кредитного ринку країни.

Цілі грошово-кредитної політики визначаються залежно від рівня розвитку економічних взаємовідносин у державі і діляться на три групи: стратегічні, проміжні, тактичні (див. рисунок).

Класифікація цілей грошово-кредитної політики

Стратегічні – це ключові макроекономічні цілі загальнодержавної економічної політики: нарощування рівня виробництва, стабільність цін, забезпечення зайнятості, обмеження рівня інфляції, збалансування платіжного балансу та ін. Як відомо, НБУ не має прямих можливостей впливати на досягнення стратегічних цілей, що зумовлює необхідність опосередкування їх тактичними цілями, реалізація яких перебуває у сфері прямого впливу центрального банку.

Особливістю *поточних* цілей є їх дія упродовж часу, коли може бути доведена ефективність останніх. Наприклад, активізація кон'юнктури ринку шляхом зростання грошової маси або зниження відсоткових ставок у короткостроковому періоді може спричинити зростання по-

питу й цін і лише за умови, що ці заходи активізують інвестиційні процеси, що, у свою чергу, має зупинити підвищення цін і стабілізувати їх.

Тактичні цілі полягають у регулюванні ключових економічних змінних через банківську систему на основі управління грошовою масою, відсотковою ставкою, валютним курсом тощо і забезпечують досягнення *поточних* цілей. Основними ознаками тактичних цілей є короткостроковість дії, реалізація виключно оперативними заходами центрального банку й багатоглибкість.

Застосування власного інструментарію грошово-кредитної політики дозволяє центральному банку впливати на окремі поточні параметри стану грошово-кредитного ринку через зміну величини грошової бази та умов надання кредитів, що, в свою чергу, справляє вплив на обсяг грошової маси і рівень відсоткових ставок, а отже, і на реалізацію досягнення стратегічних напрямів розвитку держави.

Важливо зазначити, що зміна грошової маси та рівня процентних ставок є ключовим зв'язуючим елементом у системі цілей грошово-кредитного регулювання, який поєднує результати впливу інструментів монетарної політики на реалізацію стратегічних економічних цілей держави.

Упродовж 2000–2002 рр. грошово-кредитна політика НБУ була спрямована на створення монетарних передумов розширення кредитування реального сектора економіки, серед яких – зменшення та диференціація нормативів обов'язкового резервування з 17% у 1999 р. до 2–12 на кінець 2002 р., зменшення облікової ставки НБУ з 50 до 9,5%. Монетарне забезпечення розвитку економіки характеризується певними показниками (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика монетарного забезпечення розвитку економіки України

Показники ¹	2000 р.	2001 р.	2002 р.
Валовий внутрішній продукт (ВВП), млн. грн.	170070	204190	220556
Темпи зростання ВВП до попереднього року у порівнянних цінах, %	5,9	9,2	4,6
Грошова маса, млн. грн.	32087	45557	64532
Приріст грошової маси до попереднього року, %	45	42	42
Монетарна база, млн. грн.	16780	23055	30808
Приріст монетарної бази до попереднього року, %	40	37	34
Мультиплікатор	1,91	1,98	2,44
Швидкість обороту грошей, млн. грн.	6,28	5,20	4,01
Кредити комерційних банків, млн. грн.	19244	27990	41395
Приріст кредитів комерційних банків до попереднього року, %	61,9	68,8	67,6
Кредити комерційних банків, надані суб'єктам господарювання, млн. грн.	19121	27792	41199
Приріст кредитів, наданих суб'єктам господарювання до попереднього року, %	61,6	68,8	67,5
Кредити комерційних банків, % до ВВП	11,3	13,7	18,8
Девальвація(-), ревальвація(+) гривні щодо долара США до попереднього періоду, %	-4,2	+2,5	-0,6

¹ Розраховані за звітними даними Національного банку України [3].

Як бачимо, результатом здійснюваної монетарної політики стали позитивні тенденції в структурі грошової маси. Слід зазначити, що із зростанням пропозиції грошей скорочується частка готівки в сукупному обсязі грошової маси: на кінець 2002 р. склала 41% проти 46% у 1998 р. і 43% у 1999 р. При зростанні величини усіх безготівкових складових грошової маси збільшується питома вага строкових коштів до 36,8% на кінець 2002 року. У структурі грошової маси за видами валют зросла питома вага грошової маси у національній валюті до 80,8%.

Таблиця 2

Структура грошової маси в обігу в 2001–2002 рр.
(на кінець періоду, %)

Показники ²	2001 рік	2002 рік			
		I кв.	II кв.	III кв.	IV кв.
Всього	100	100	100	100	100
Готівка (M ₀)	42,7	41,5	41,9	41,0	41,0
Кошти на поточних рахунках у національній валюті	22,7	22,5	21,6	22,3	21,4
Строкові кошти в національній валюті та валютні кошти	33,4	34,9	35,7	36,0	36,8
Кошти клієнтів за трастовими операціями банків та цінні папери власного боргу банків	1,2	1,2	0,8	0,8	0,8

На нашу думку, у механізмі реалізації цілей грошово-кредитної політики невирішеними залишаються такі питання, як: низький рівень грошового мультиплікатора, який упродовж останнього десятиріччя не перевищує 2 і є низьким порівняно з країнами, що розвиваються; відсутність дієвого інструментарію, за допомогою якого можна було б значно знизити частку готівки в сукупній грошовій масі; високий рівень доларизації економіки; значний обсяг тіншового грошового обігу; обсяг і вартість грошових ресурсів не відповідають потребам кредитного ринку; низький рівень захищеності інтересів кредитора; недостатність законодавчої бази. Щодо самих цілей грошово-кредитної політики, то важливо зазначити, що на сучасному етапі до її традиційної мети – забезпечувати стабільність національної валюти – потрібно долучити завдання активного впливу на розвиток економіки та надання їй інвестиційної спрямованості.

1. Дзюблюк О. Оптимізація передавального механізму цілей грошово-кредитної політики центрального банку // Вісник НБУ. 2003. №1. С. 32–37. 2. Лагутін В.Д., Кричевська Т.О. Аналіз монетарних стратегій країн Східної та Центральної Європи у контексті стратегічного вибору України // Банківська система в умовах трансформації фінансового ринку: Матеріали Всеукр. наук.- практ. конф. (21–23 травня 2003 р.). К., 2003. 3. Річний звіт НБУ за 2002 рік. К, 2003. 4. Стельмах В. Монетарна політика як один із ключових факторів економічного зростання // Вісник НБУ. 2002. №1. С. 2–9.

УДК 658.8;658.821;657.421.3

І.Я. Давиденко

МАРКЕТИНГОВА СТРАТЕГІЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ У СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ

Розглядається аналіз маркетингової політики реалізації капіталізованих нематеріальних активів на прикладі одного з напрямів діяльності підприємства.

Рассматривается анализ маркетинговой политики реализации капитализированных нематериальных активов на примере одного из направлений деятельности предприятия.

Україна – молода держава, в якій бурхливо розвивається економіка. Зростання внутрішнього валового продукту у 2003 році досягає 8% при запланованих 4,8. Щодо 2004 року, то з

² Розраховані за звітними даними Національного банку України [3].